

Intervju.

Mehdi Ghadyanloo.

En av Irans internationellt mest kända konstnärer.

Hans mest omskrivna verk är "Space of hope" i Boston.

Bor i Teheran med sin fru och dotter.

Har gjort nära 200 gatumålningar i Teheran.

Graffiti och gatukonst är förbjudet i det strikt muslimska landet, men myndigheterna gör officiella beställningar av väggmålningar.

Galleri Erik Nordenhake planerar en utställning med Mehdi Ghadyanloo i början av 2019.

”Myndigheterna förstod inte att jag målade en utopi”

Teheran. Mehdi Ghadyanloo har gjort över 100 väggmålningar runt om i Teheran. När myndigheterna förstod att de var en vision om en bättre stad, stoppades han. DN:s Terese Cristiansson och Thomas Karlsson mötte ”Irans Banksy” i hans ateljé.

● Färgprecisionen är exakt. Det första som slår oss, efter att till slut ha hittat fram till Mehdi Ghadyanloos ateljé i Teheran, är färgproverna på en av väggarna. Fem nyanser av en gul färg, små små skillnader som vi knappt kan urskilja. Ett mönster som sedan upprepas i färg efter färg. Där, på väggen med alla proverna är effekten inte så märkbar, men på de halvfärdiga tavlorna i rummet bredvid blir precisionen knivskarp. I Iran, ett land där en lögn är en lögn om en lögn, står vi plötsligt framför något som liknar sanningen.

Mehdi Ghadyanloo bryter förtrollningen med att ursäktas röran, han ska tömma sin balkong på allt – utom duvorna som föddes samma dag som hans dotter, berättar han.

– Jag ska dessutom vidare till London och signera tavlor och sedan till Österrike för en planerad väggmålning. Och här sitter jag mest med en tavla som utan tvekan är den som tagit längst tid av alla att måla. Det är svårt med den exakta brytningen mellan stegen och havet. Nu vet jag inte vad jag gav mig in på, säger han och sätter sig framför tavlan som föreställer en rad stegar som kommer upp ur ett hav.

– 40-50 personer i en båt dör för att politiker inte kan komma över-

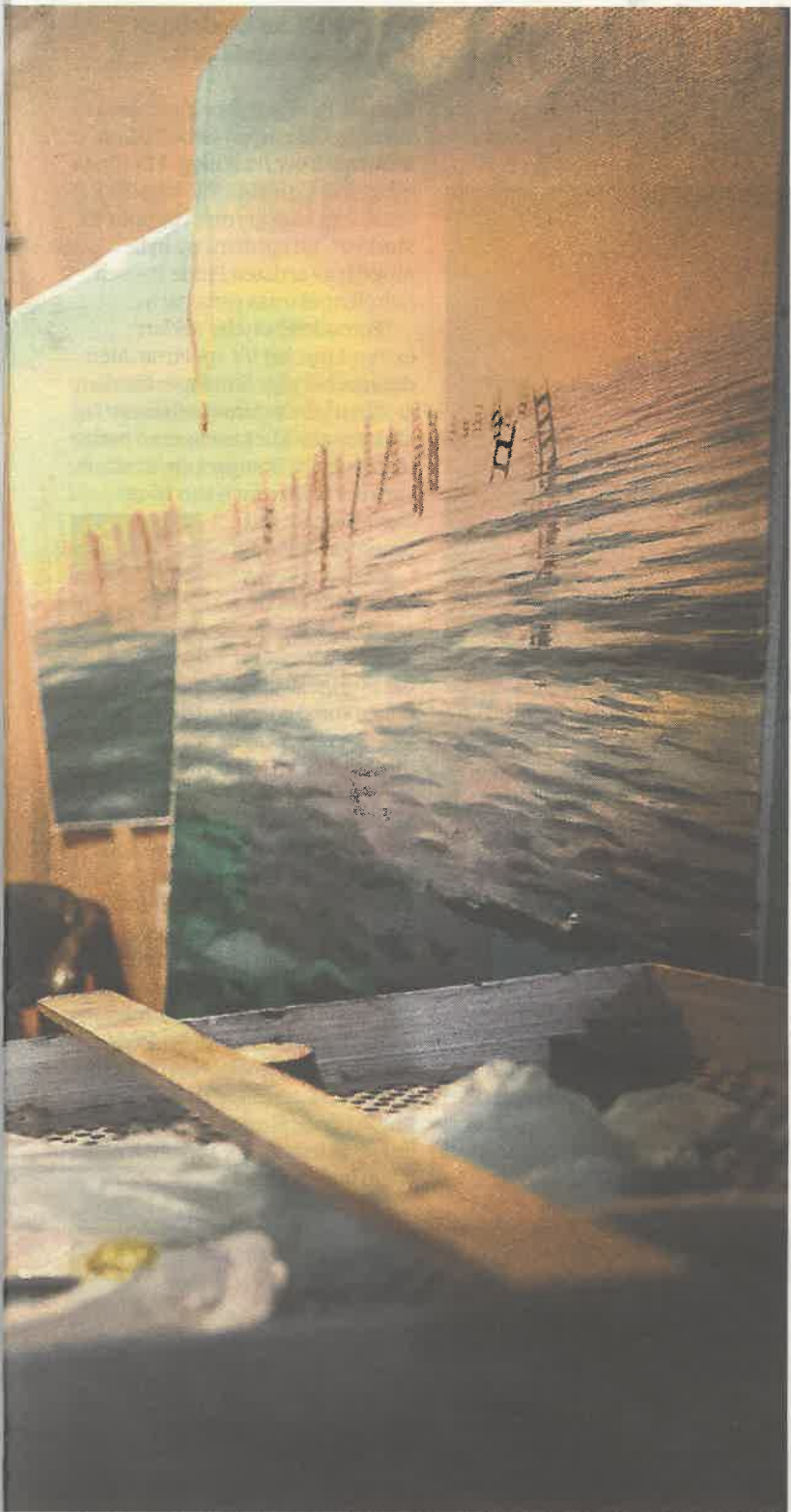
ens, det var fruktansvärda bilder som fick mig att minnas kriget Irak-Iran och rädslan för min fars liv vid fronten. Jag var tvungen måla för att bli av med mardrömmen i huvudet, säger han.

Mehdi Ghadyanloo kallas inte sällan för Irans Banksy, men det är inte en helt korrekt beskrivning. Han har en annan stil: surrealistisk, suggestiv och han berättar gärna öppet om sin konst. Men benämningen är förståelig eftersom han har gjort över 100 väggmålningar runt om i Teheran.

– Det är mer än 200 men det tror ingen på så jag brukar säga ”över 100”, skrattar han.

Teheran är en enorm stad, med lika många invånare som hela Sverige, ofta täckt av smog och avgaser. Graffiti och gatukonst är förbjudet och de målningar som syns på husväggarna har myndigheterna beställt, de föreställer oftast martyrer, paradiset eller någon av de religiösa ledarna. Men här och där reser sig flervåningshus med enorma bilder som smälter in i arkitekturen med trappor, hål och block som till slut klättrar upp mot himlen som plötsligt blir blå. Ett avbrott mot den grå verkligheten.

– Jag minns när den första kom,

Två väggar målade av Mehdi Ghadyanloo, från Teheran (ovan) och Linköping (nedan).

Foto: Thomas Karlsson

Foto: Jennifer Berg Eidebo

de ändrade något med staden, säger vår iranske chaufför när vi passerar en av dem i en rondell.

Nästan alla har Mehdi Ghadyanloo gjort.

– Det var en sorts tävling för 14 år sedan och jag ansökte och vann. Sen fick jag i stort sett måla vilka väggar jag ville fram tills 2011. En del av dem är borta för att husen rivits men många är kvar, berättar han.

Under barndomen var Mehdi Ghadyanloos tänkta framtid en helt annan. Han föddes på en gård utanför Teheran och hjälpte till som fåraherde om dagarna. Familjens förhoppning var att han skulle studera till läkare eller administratör. En dag kom hans mer intellektuella faster förbi och bad honom måla sitt porträtt. Hon såg att han hade talang och anmälde honom till en konstskola. Hans pappa blev förfärad och sade att han inte var välkommen tillbaka om han valde att bli konstnär.

– Men i dag är han stolt över mig och bär alltid med sig en pärm med utklipp om mig i bilen så att han kan visa dem han möter.

Efter studierna började han som tecknare för en av Irans dagstidningar men efter att han vann vägg-

målningprojektet tog det all hans tid.

Det tog de iranska myndigheterna sju år att förstå att Mehdi Ghadyanloo ville säga mer med sina bilder än bara en vacker målning.

– De förstod inte att jag målade en utopi om Teheran. Inte politisk, men filosofisk.

Medan han ber sin afghanske vän ordna te till oss, börjar han beskriva Teheran ur ett historiskt perspektiv. Talar om dess svunna skönhet, om dynamiken, bergen runt staden och gatumiljöerna. Men i modern tid har dels föroreningar, dels nya byggnadsprojekt förstört den gamla stadsbilden.

– Man ser nästan aldrig himlen i Teheran. Vad gör det med människan?

Hans rena, tydliga målningar är en dröm om hur Teheran kan se ut och när myndigheterna förstod det, fick han inte fler tillstånd.

– Men många målningar finns kvar och jag önskar att kommunen här skulle låta fler måla.

Mehdi Ghadyanloo blev inte sysslolös när tillstånden slutade komma, ungefär samtidigt tog hans internationella karriär fart. Han har blivit ombedd att göra internationella väggmålningar i bland annat

England och USA. I Sverige har han målat en vägg i Vallastaden i Linköping.

– Det var spännande eftersom Sverige har så lång mörk period varje år och målningen kan vara en balans. Många var rädda att min målning skulle förstöra arkitekturen av husen men tanken var i stället just att använda mig av arkitekturen och låta målningen bli en del av den. Jag tror det har uppskattats, säger han ödmjukt.

En av hans mest omtalade målningar är på "Space of hope" som under 18 månader fanns på en enorm vägg i Boston. Den föreställer hundratals människor med röda ballonger gå upp för en geometrisk trappa upp mot ett hål där himlen tar vid.

– Jag älskar när mina målningar skapar kommunikation mellan människor. Bland annat minns jag när en latinamerikansk kvinna sade att den får henne att tänka på sitt folk när de kommer till USA med en strimma hopp och måste genom det lilla hålet för att klara sig.

Verket har också tolkats som en symbol för relationen mellan USA och Iran som under president Barack Obama blev hoppfullare efter mer än 20 års sanktioner och kyla mellan länderna. Förhållandet har

dock gått spikrakt ner igen, efter att den nuvarande presidenten Donald Trump i mitten av maj tog beslutet att bryta kärnvapenavtalet.

– Egentligen bryr jag mig inte så mycket om politik utan mer om den gör med människor på ett filosofiskt plan. Och dessa jättemakters beslut påverkar människorna i Iran, konstaterar Mehdi Ghadyanloo.

Numera ägnar han inte längre mest tid åt väggmålningar utan åt utställningar på gallerier runt om i världen. Bland annat planerar Stockholmsgalleriet Erik Nordenhake en utställning i början av 2019.

Mehdi Ghadyanloo menar att tavlorna har ett annorlunda bildspråk än väggmålningarna.

– Väggmålningarna är min utopi, ett sätt att kommunicera, men tavlorna kommer från mina personliga upplevelser och tankar.

Under en period bearbetade han sina egna upplevelser från Iran-irakkriget och många tavlor föreställde delar av krigsflygplan, men på senare är vatten en avgörande komponent i hans målningar.

– Kärlek tvingar folk att lämna sina hem och ta enorma risker. Jag kände att det var dags att visa det.

En av de halvklara målningarna i studion visar två män som sitter en-

samma i en båt på väg över havet. Den är enslig, vacker och skrämmande.

En annan visar hundratals nakna människor på en plåt mitt i havet. I båda tavlorna finns en dimension utöver flyktingdöden i Medelhavet. Såväl nakenhet som homosexualitet är strikt förbjudet i Iran. Men Mehdi Ghadyanloo är inte orolig.

– Jag tror inte mina målningar stör någon och dessutom visas de ju inte här. Jag har aldrig haft problem att resa med mina målningar.

Trots alla begränsningar som finns i Iran vill han inte lämna landet.

– Nej, för mig är just det trycket del av min kreativitet. Jag behöver det, vad ska jag annars berätta, om allt är bra?

Och han har fortfarande kvar en utopisk idé om Teheran.

– Det finns en fantastisk undergroundkultur här med massor av begåvade ungdomar. De borde få fortsätta det jag påbörjade. Min dröm är också att samla internationella konstnärer här och att alla får måla en vägg.

Terese Christiansson
terese.cristiansson@dn.se